

Facken inom industrin & Industriavtalet

Skogs- och Träfacket

Livs

LIVSMEDELS ARBETAREFÖRBUNDET

Sveriges Ingenjörer

UNIONEN

1997 undertecknade parterna inom industrin Industriavtalet. Initiativet till de förhandlingar som ledde fram till Industriavtalet kom från de fackliga organisationerna inom industrin. När vi uppträder gemensamt gör vi det under beteckningen Facken inom industrin. I den här foldern kan du läsa mer om Facken inom industrin och Industriavtalet.

De sex fackförbund som idag omfattas av Industriavtalet är:

Industrifacket Metall

Skogs- och Träfacket

Svenska Livsmedelsarbetareförbundet

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet

Sveriges Ingenjörer

Unionen

*Dessutom deltar Grafiska Fackförbundet
Mediafacket i det fackliga samarbetet.*

Industriavtalet

Samarbetsavtalet om industriell utveckling och lönebildning är ett avtal mellan fackförbund och arbetsgivarorganisationer inom industrin. Avtalet undertecknades den 18 mars 1997 och kallas i dagligt tal för Industriavtalet. Industriavtalet innehåller parternas gemensamma bedömningar och uppfattningar omkring förutsättningarna för industriell verksamhet i Sverige. I Industriavtalet ingår också Industrins förhandlingsavtal. Industrins förhandlingsavtal innehåller regler om hur förhandlingar om nya riksavtal (kollektivavtal på förbunds nivå) ska gå till.

Industriell utveckling och höjd reallön

Parterna vill med Industriavtalet främja den industriella utvecklingen och skapa en bättre ordning för lönebildningen i Sverige. En livskraftig svensk industri skapar bättre förutsättningar för hög sysselsättning och reallöneutveckling. Genom att stärka svensk industris konkurrenskraft kan lönsamhet och villkoren för de anställda förbättras.

Nya förutsättningar för lönebildningen

Industriavtalet innehåller ett antal partsgemensamma bedömningar och uppfattningar. Parterna konstaterar bland annat att den ekonomiska politiken hade ändrats i många avseenden under åren före avtalet. De finansiella marknaderna hade avreglerats och internationaliserats. Den svenska riksbanken hade formulerat ett inflationsmål och den svenska valutan hade fått en rörlig växelkurs. Sverige hade blivit medlem av den Europeiska unionen (EU) och inom EU pågick arbetet med att skapa en ekonomisk och monetär union (EMU). Dessa förändringar påverkade de svenska företagen och förutsättningarna för lönebildningen.

Svensk industri har en stark internationell inriktning. Praktiskt taget alla industriprodukter säljs i internationell konkurrens på inhemska eller utländska marknader. Om exempelvis lönekostnaderna ökar snabbare för svensk industri än lönekostnaderna i konkurrentländerna, kan de svenska företagens konkurrenssituation försämraras. Det är en skillnad i de ekonomiska förutsättningarna jämfört med företag som enbart möter inhemsk konkurrens och jämfört med förutsättningarna för offentligt finansierad verksamhet.

Samarbete för industriell utveckling

I Industriavtalet lyfter parterna fram ett antal områden som är särskilt viktiga för Sveriges industriella utveckling. Områden som tas upp är bland annat forskning och utveckling, utbildning och kompetensfrågor samt energi- och klimatfrågor. På alla dessa områden bedriver parterna sedan Industriavtalets tillkomst ett gemensamt arbete. Arbetet syftar till att förbättra förutsättningar för industriell utveckling i Sverige. Som ett led i det partsgemensamma arbetet arrangeras varje år en Industridag.

Ordning och reda i förhandlingarna

Industrins förhandlingsavtal syftar till att skapa ordning och reda i förhandlingarna om nya riksavtal. I förhandlingsavtalet finns en tidsplan för förhandlingarna. Tidsplanen anger att förhandlingar ska påbörjas senast tre månader innan det gamla avtalet löper ut. Avsikten med tidsplanen är att nya avtal ska vara klara inom tremånadersperioden.

Opartiska ordförande (Opo)

Om parterna inte är överens om ett nytt avtal när en månad återstår ska en eller flera så kallade opartiska ordföranden (Opo) träda in och bistå parterna i förhandlingarna. Opo är en grupp på mellan fem och tio personer. De utses av parterna och följer

utvecklingen mellan parterna under hela avtalsperioden. Deras mandat löper på ett år i taget. De opartiska ordförandes uppgifter och befogenheter i samband med en avtalsrörelse framgår av Industrins förhandlingsavtal.

Industrikommittén

För att följa och främja tillämpningen av Industriavtalet har parterna inrättat Industrikommittén. Den består av ledande företrädare för de fackförbund och arbetsgivarorganisationer som omfattas av Industriavtalet. Industrikommittén har också till uppgift att utse opartiska ordföranden och ledamöter i Industrins Ekonomiska Råd.

Industrins Ekonomiska Råd (IER)

Industrins Ekonomiska Råd består av fyra från parterna fristående ekonomer vars ledamöter utses av Industrikommittén. IER har till uppgift att ge rekommendationer i ekonomiska frågor. De kan få sitt uppdrag från Industrikommittén, de opartiska ordförandena eller av två eller flera förbundsparter gemensamt. Inför en avtalsrörelse ger IER ut en eller flera rapporter som behandlar de ekonomiska förutsättningarna inför kommande avtalsrörelse. IER har också publicerat rapporter om globaliseringen och dess effekter och konsekvenser för svensk industri och dess anställda.

Industrins lönenormerande roll

Det har under lång tid funnits en samsyn mellan parterna på svensk arbetsmarknad om att den internationellt konkurrensutsatta sektorn ska vara lönenormerande. I Medlingsinstitutets instruktion har Medlingsinstitutet också fått till uppgift att tillvarata och upprätthålla denna samsyn. I praktiken har denna princip inneburit att det är avtalen inom industrin som blir en norm för hela arbetsmarknaden.

Den statliga utredning som i april 2006 presenterade en utvärdering av Medlingsinstitutets verksamhet ansåg att den internationellt konkurrensutsatta sektorn, i betydelsen att Industriavtalets parter, skulle behålla sin normerande roll för lönebildningen på den svenska arbetsmarknaden. Utredningen konstaterade dessutom att detta förhållande blir ännu viktigare i framtiden: ”De nya samhällsekonomiska förutsättningar som lönebildningen ställs inför, bland annat i form av ett hårdnade globalt konkurrenstryck, gör det än viktigare att MI (Medlingsinstitutet) och medlarna framöver konsekvent verkar för att den internationella konkurrensutsatta sektorn har en normerande roll vid lönebildningen.”

Facken inom industrin

Vi är idag sex fackförbund som omfattas av Industriavtalet. När vi uppträder gemensamt gör vi det under beteckningen Facken inom industrin. De sex fackförbund som idag omfattas av Industriavtalet är; Industrifacket Metall, Skogs- och Träfacket, Svenska Livsmedelsarbetareförbundet, Svenska Pappersindustriarbetareförbundet, Sveriges Ingenjörer och Unionen. Dessutom deltar Grafiska Fackförbundet Mediafacket i det fackliga samarbetet.

Samarbetet mellan förbunden i Facken inom industrin sker med respekt för varje förbunds suveränitet. Det innebär inga begränsningar för förbundens möjligheter att uppträda enskilt. Utgångspunkten för samarbetet är att alla förbund har mycket att vinna på ett samarbete.

Fem uppgifter

Facken inom industrin har fem huvuduppgifter:

1. samordna fackens agerande gentemot arbetsgivarorganisationerna inom industrin
2. stärka och utveckla samarbetet mellan såväl de fackliga organisationerna som arbetsgivarparterna i syfte att utveckla svensk industri
3. bereda frågor inför Industrikommitténs möten
4. främja ett fördjupat och stärkt samarbete mellan förbunden på alla nivåer (från den lokala nivån till den internationella)
5. söka samverkan i såväl policyfrågor som praktiska frågor för att öka effektiviteten och därmed kunna nyttja förbundens resurser bättre.

Avtalsplattform – grunden för fackens krav

Inför och under en avtalsrörelse samarbetar förbunden i Facken inom industrin. För att stärka samarbetet under avtalsrörelserna är förbunden överens om vissa ordningsregler som gäller mellan förbunden. Ungefär ett halvår innan de gamla avtalen löper ut utarbetar Facken inom industrin en gemensam avtalsplattform. Den ligger sedan till grund för förbundens och de olika förhandlingsdelegationernas avtalskrav. När avtalsrörelsen är som intensivast samverkar förbunden nära.

FI Rådet

Facken inom industrins högsta beslutande organ, FI Rådet, består av ledande företrädare för varje förbund. I FI Rådet ingår förbundens ordförande och avtalssekreterare/förhandlingschef. Ordförandeskapet i FI Rådet roterar mellan förbunden. FI Rådet sammanträder ungefär en gång i månaden.

ALI gruppen

Avtalssekreterarna/förhandlingscheferna i förbunden har en gemensam gruppering som kallas för ALI gruppen (ALI = Avtal, Lagar, Industrifackförbunden). ALI gruppen bevakar utvecklingen inom området kollektivavtal och arbetsrätt. Erfarenheter utbyts och aktuella frågor diskuteras. Policymässiga ställningstaganden som rör förhandlingsfrågor bereds regelmässigt först i ALI gruppen innan de lyfts i FI Rådet. ALI gruppen träffas något oftare än FI Rådet och under avtalsrörelserna ungefär en gång i veckan eller så snart behov finns.

FI ekonomerna

FI ekonomerna är en grupp bestående av utredare och ekonomer. FI ekonomerna utbyter erfarenheter, producerar rapporter och utredningsmaterial. Ett exempel är rapporten Ekonomiska bedömningar som publiceras en gång per år. I rapporten

analyseras bland annat löneutveckling, sysselsättning, inflation och konkurrenskraft. FI ekonomerna arrangerar också seminarier, driver projekt och bereder en del frågor inför FI Rådet.

Lönestatistiska gruppen

Den Lönestatistiska gruppen består av lönestatistiker från de förbund som har egna lönestatistiker och personer som är ansvariga för lönestatistik vid övriga förbund. Gruppen utbyter erfarenheter, information och utarbetar rapporter om löneutveckling och lönespridning. Facken inom industrin har en gemensam databas över lönerna för de industrianställda. På grundval av dessa data tar den lönestatistiska gruppen årligen fram rapporten Löner inom industrin.

Arbets- och projektgrupper

Som ett led i samarbetet mellan förbunden tillsätts olika arbets- och projektgrupper. Det kan exempelvis röra frågor kring omställning, arbetsmiljö, kompetens och jämställdhet. Facken inom industrin genomför dessutom kurser som vänder sig till ledamöter i Europeiska företagsråd.

FI kansli

Facken inom industrin har ett mindre kansli. Kansliets uppgift är att samordna och administrera samarbetet mellan Facken inom industrin och att driva och initiera olika projekt. FI kansli bistår också de förbund som saknar lönestatistiker med förbundsspecifika lönestatistiska bearbetningar och publicerar med jämna mellanrum rapporter om löner och arbetskraftskostnader i andra länder. Knuten till kansliet finns också en person som serverar LO förbunden inom industrin med information om det Omställningsavtal som finns för privatanställda arbetare.

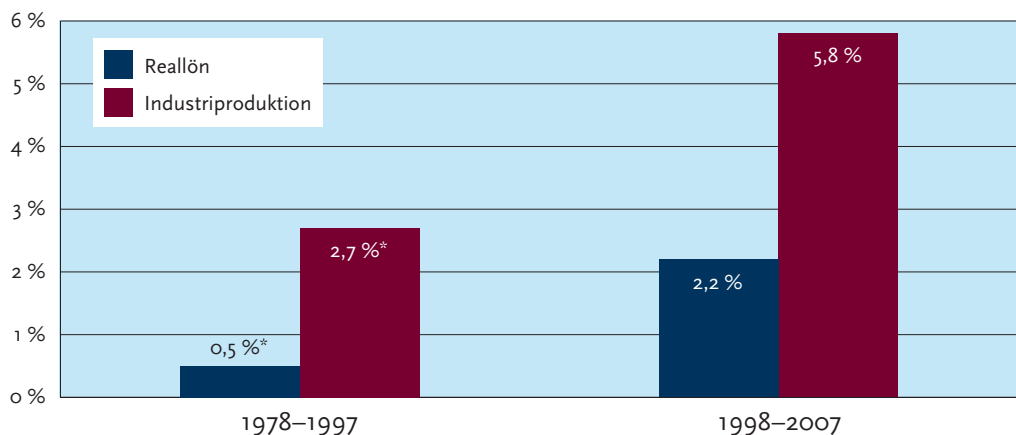
Resultat

Utvecklingen under Industriavtalet

När Industriavtalet undertecknades befann sig svensk ekonomi i ett mycket bekymmersamt läge. Industrikrisen i början av 1990-talet då 250 000 industriarbeten försvann på kort tid fanns fortfarande i färskt minne. När förhandlingarna startade hade parterna mycket olika uppfattningar om hur lönebildningen borde fungera. Det parterna var överens om var att lönebildningens resultat under decennierna före Industriavtalet varken hade gagnat industrin eller de anställda. Parterna var också överens om att ett antal nya ekonomiska förutsättningar vuxit fram under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet.

Parterna hade ett gemensamt intresse av att utveckla svensk industri och finna formerna för en lönebildning i balans. Det gemensamma intresset mellan parterna visade sig vara tillräckligt starkt. Det gjorde att ett förtroende kunde byggas upp. Därmed lades också grunden för Industriavtalet. Industriavtalet löser inte alla intressemotsättningar mellan arbetsgivare och anställda. Industriavtalets värde ligger i att parterna bättre än tidigare förmår lösa de frågor där det finns skilda intressen och att det partsgemensamma arbetet för att utveckla svensk industri har fått större kontinuitet och omfattning.

Har då parterna nått sina mål? En jämförelse av några nyckeldata mellan de tio åren med ett Industriavtal med decennierna närmast före pekar åt rätt håll.

* Under perioden 1976–1993 var reallöneökningen 0 % och industriproduktionen ökade endast med 0,6 % per år.

Nu finns det fler faktorer än lönebildningen som har betydelse för utvecklingen. Det kan därför vara intressant att också göra en jämförelse av utvecklingen i Sverige under ovanstående perioder med utvecklingen för övriga länder i Västeuropa som bör ha haft ungefär likartade förutsättningar. Även den jämförelsen utfaller till fördel för Sverige under Industriavtalsperioden.

		1978–1997	1998–2007
Reallön	Sverige	0,5 %	2,2 %
	Västeuropa	1,5 %	1,4 %
Industriproduktion	Sverige	2,7 %	5,8 %
	Västeuropa	1,4 %	1,7 %

Adresser till Facken inom industrins förbund

Industrifacket Metall

105 52 Stockholm
Tfn: 08-786 80 00
www.ifmetall.se

Sveriges Ingenjörer

Box 1419, 111 84 Stockholm
Tfn: 08-613 80 00
www.sverigesingenjorer.se

Skogs- och Träfacket

Box 1152, 111 81 Stockholm
Tfn: 08-701 77 00
www.skogstrafacket.org

Unionen

105 32 Stockholm
Tfn: 08-504 150 00
www.unionen.se

Svenska Livsmedelsarbetareförbundet

Box 1156, 111 81 Stockholm
Tfn: 08-796 29 00
www.livs.se

Grafiska Fackförbundet Mediafacket

Box 1101, 111 81 Stockholm
Tfn: 08-791 16 00
www.gf.se

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet

Box 1127, 111 81 Stockholm
Tfn: 08-796 61 00
www.pappers.se

Post 105 52 Stockholm Besök Olof Palmes gata 11

Tfn 08-786 80 00 Fax 08-20 95 86

E-post fi.kansli@fikansli.se • www.fackeninomindustrin.se